

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuosina 2008–2015

Utredning om iakttagande av livförsäkringsbolagens skälighetsprincip under åren 2008 och 2015

28.2.2017

1 (21)

Tässä selvityksessä kerromme seuraavista aiheista:

■ 1. Lisäetujen jakamista koskevien tavoitteiden toteutuminen	1
■ 2. Förverkligandet av målsättningarna för utbetalningen av tilläggsförmåner	2
■ 3. Selvityksen tausta	4
■ 4. Henkivakuutusyhtiöiden ylijäämä ja sen käyttö	4
■ 5. Analyysi lisäetujen jakamista koskevista tavoitteista ja näiden toteutumisesta	13
■ Liitteet/Bilagor	20

1. Lisäetujen jakamista koskevien tavoitteiden toteutuminen

Henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaate liittyy henkivakuutusyhtiön ylijäämän jakamiseen toisaalta asiakkaiden ja toisaalta asiakkaiden ja yhtiön omistajien kesken. Finanssivalvonta tekee vuosittain selvityksen kohtuusperiaatteen toteutumisesta.

Kohtuusperiaatteen tarkastelun lähtökohtana ovat yhtiön julkaisemat ja hallituksen hyväksymät lisäetutavoitteet.

Yhtiöille tuli velvoite julkaista kohtuusperiaateinformaatiotaan vuoden 2008 alusta. Vertailuaineistoa on siis seitsemältä vuodelta. Asiakkaille annettu kokonaistuottotaso on tuona aikana pääsääntöisesti ylittänyt yhtiöiden käyttämät vertailutuotot.

Henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteeseen liittyy myös jatkuvuusperiaate, mikä tarkoittaa, että yhtiön tulee pyrkiä turvaamaan lisäetujen tason jatkuminen tulevaisuudessa. Huonoinakin vuosina tulee pyrkiä takaamaan lisäedut, joten tähän tulee varautua hyvinä vuosina. Samaa vaatimusta ei ole osakkeenomistajille jaetun voiton – osinkojen, sijoitetun vapaan oma pääoman palautusten ja takuupääoman koron – osalta. Osakkeenomistajien osuutta rajoittavat kuitenkin vakuutuksenottajille varattavat tulevat lisäedut. Lisäetujen tason ei tule siten vaihdella yhtä voimakkaasti kuin yhtiön tuloksen.

Jatkuvuusperiaatetta on analysoitu vertaamalla kokonaistuottoja joukkovelkakirjojen tuottoihin. Aineiston perusteella Finanssivalvonnan arvio on, että jatkuvuusperiaate yleisesti toteutui ja yhtiöt noudattivat vahvistamia lisäetujen jakoperiaatteita. Lisäksi yhtiöt olivat ottaneet huomioon kohtuusperiaatteen mukaisesti kohtuullisuuden asiakkaidensa erilaisten vakuutusten kesken. Yhtiöiden asiakashyvityspoliitikat vaihtelevat paljonkin.

Finanssivalvonnan analyysien mukaan yhtiöiden myöntämät asiakashyvitykset ovat pysyneet melko vakaina viimeiset vuodet. Ne ovat keskimäärin ylittäneet sekä kuluttajahintojen muutoksen että markkinoilta saatavan korkotuoton.

Vuonna 2015 Keskinäinen Vakuutusyhtiö Suomi siirsi henkivakuutuskantansa OP-Henkivakuutus Oy:lle ja Pohjola Vakuutus Oy:lle. Suomi-yhtiö sopi kannansiirtojen yhteydessä, että siirretyt vakuutuskannat ovat oikeutettuja erikseen määriteltyihin lisäetuihin. Koska tämän ja eräiden muiden eriytettyjen vakuutuskantojen lisäedut poikkeavat muiden vakuutuskantojen lisäeduista, selvityksessä esitetään tarpeen mukaan erikseen myös eriytettyjen vakuutuskantojen tietoja. Yleisesti voidaan todeta, että vakuutuskantojen ja näitä kattavien sijoitusten eriyttäminen on kohtuusperiaatteen mukaista, koska tällöin voidaan tarkemmin ottaa

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuosina 2008–2015

Utredning om iakttagande av livförsäkringsbolagens skälighetsprincip under åren 2008 och 2015

28.2.2017

2 (21)

huomioon vakuutusten tuottaman ylijäämän määrä ja muodostumistapa.

Finanssivalvonta toteaa, kuten aikaisempina vuosina, että ylijäämän jakautumista vakuutuksenottajien ja omistajien kesken ei juuri ole käsitelty, vaikka sitä aikoinaan vakuutusyhtiölakia uudistettaessa lain perusteluissa edellytettiin.

Yhtiöiden kohtuusperiaatteesta ja sen toteutumista antama informaation laatu vaihteli.

Lisää tietoa kohtuusperiaatteesta löytyy Finanssivalvonnan julkaisemasta dokumentista ”Mistä kohtuusperiaatteessa ja yhtiöiden lisätujen jakamisessa on kysymys?”, joka löytyy Finanssivalvonnan verkkosivuilta (Finanssivalvonta.fi > [Julkaisut ja tiedotteet](#) > [Analyysit ja tutkimukset](#) > [Henkivakuutus](#)).

Lisätietoja antaa johtava matemaatikko *Jari Niittuinperä*, puhelin 010 831 5517.

2. Förverkligandet av målsättningarna för utbetalningen av tilläggsförmåner

Livförsäkringsbolagens skälighetsprincip hör ihop med fördelningen av livförsäkringsbolagets överskott å ena sidan mellan kunderna och å andra sidan mellan kunderna och bolagets ägare (om begreppen se närmare bilaga 2). Finansinspektionen utför årligen en utredning om iakttagande av skälighetsprincipen.

Bedömningen av skälighetsprincipen baserar sig på målsättningarna för tilläggsförmåner som bolagen har delgivit och deras styrelser har godkänt.

Bolagen ålades att ge ut information om skälighetsprincipen från och med början av 2008. Därmed finns det jämförelsematerial från sex år. Under denna tid har nivån på den totala avkastningen till kunderna i regel överskridit de referensavkastningar som bolagen tillämpat.

Till livförsäkringsbolagens skälighetsprincip hör även kontinuitetsprincipen, vilket innebär att bolaget ska sträva efter att trygga kontinuiteten av nivån av tilläggsförmåner i framtiden. Även under dåliga år bör man sträva efter att garantera tilläggsförmånerna och detta ska man förbereda sig för under de goda åren. Samma krav gäller inte aktieägarnas utdelning – dividender, återbäring av fonden för inbetalat fritt eget kapitaloch garantikapitalets ränta. Aktieägarnas andel begränsas ändå av de för försäkringstagarna reserverade framtida förmånerna. Nivån på tilläggsförmånerna ska inte variera lika kraftigt som bolagets resultat.

Kontinuitetsprincipen har analyserats genom att jämföra den totala avkastningen med avkastningen på obligationer. Utifrån materialet iaktogs enligt vår åsikt kontinuitetsprincipen på det stora hela och bolagen iakttog de utbetalningsprinciper för tilläggsförmåner vilka de själva hade fastställt. Härutöver hade bolagen beaktat skäligheten mellan kundernas olika försäkringar i enlighet med skälighetsprincipen. Stora skillnader förekommer i bolagens kundgottgörelsepolicy.

Finansinspektionen konstaterar, i likhet med tidigare år, att fördelningen av överskottet mellan försäkringstagarna och ägarna tas överlag sällan upp, trots att detta var ett av kraven i motiveringarna till lagen när försäkringsbolagslagen förnyades.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuosina 2008–2015

Utredning om iakttagande av livförsäkringsbolagens skälighetsprincip under åren 2008 och 2015

28.2.2017

3 (21)

Enligt Finansinspektionens analyser har de totalavkastningar som bolagen beviljat hållits relativt stabila under de senaste åren. De har i genomsnitt överstigit både konsumentprisförändringen och ränteavkastningen på marknaden.

Ömsesidiga Försäkringsbolaget Suomi överlät 2015 sitt livförsäkringsbestånd till OP-Livförsäkrings Ab och Pohjola Försäkring Ab. I samband med beståndsöverlåtelsen avtalade Suomi-bolaget om särskilt definierade tilläggsförmåner för det överlåtna beståndet. Eftersom tilläggsförmånerna för detta och vissa andra avskilda försäkringsbestånd avviker från tilläggsförmånerna för övriga försäkringsbestånd, redovisas också uppgifter om de avskilda försäkringsbestånden separat i utredningen efter behov. Det kan allmänt konstateras att det är förenligt med skälighetsprincipen att avskilja försäkringsbestånd och motsvarande investeringar, eftersom det ger möjlighet att noggrannare beakta beloppet av och uppkomstsättet för överskottet från försäkringarna.

Följande bolag har publicerat en svenskspråkig utredning om iakttagandet av skälighetsprincipen: Aktia Livförsäkring Ab, Försäkringsaktiebolaget Liv-Alandia,

Försäkringsaktiebolaget Fennia Liv, LokalTapiola Ömsesidigt Livförsäkringsbolag, Mandatum Livförsäkringsaktiebolag, Nordea Livförsäkring Finland Ab och OP-Livförsäkrings Ab.

Kvaliteten på bolagens information om skälighetsprincipen och iakttagandet av principen varierade. Utöver ovan nämnda utredningar ger Finansinspektionen detaljerade motiveringar till sina bedömningar på finska i punkterna 3 – 5 i denna utredning. I bilaga 1 uppräknas de bolag som deltagit i utredningen dem både på finska och på svenska och förkortningarna som använts för. I bilaga 2 uppräknas de diagram och tabeller som ansluter sig till utredningen.

Närmare information om skälighetsprincipen finns i Finansinspektionens dokument "Vad handlar iakttagandet av skälighetsprincipen och utdelningen av tilläggsförmåner i bolagen om?", som finns på Finansinspektionens webbplats (Finansinspektionen.fi > [Press & publicerat](#) > [Analyser & studier](#) > [Livförsäkring](#)).

Ytterligare information ges av ledande matematiker *Jari Niittuinperä*, telefon 010 831 5517.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuosina 2008–2015

Utredning om iakttagande av livförsäkringsbolagens skälighetsprincip under åren 2008 och 2015

28.2.2017

4 (21)

3. Selvityksen tausta

Tämä selvitys perustuu sekä tilinpäätöksen mukaisiin että vakuutusyhtiöiden Finanssivalvonnalle erikseen toimittamiin tietoihin vuodelta 2015. Vertailut on tehty ajanjaksolta 2008–2015.

Finanssivalvonta kerää henkivakuutusyhtiöiltä vuosittain vakuutuksia koskevaa tilastoaineistoa, jota on käytetty selvityksessä kohtuusperiaatteen toteutumisesta. Lisäksi selvityksessä vertaillaan yhtiöiden verkkosivuillaan julkaisemia lisäetujen jakamista koskevia tavoitteita sekä selvityksiä lisäetujen jakamista koskevien tavoitteiden toteutumisesta.

Vaikka tarkastelujakso onkin kalenterivuosi, käytännössä yhtiöiden tilinpäätösinformaatio valmistuu myöhemmin keväällä. Jotta yhtiöiden verkkosivut olisi ehditty päivittää, tiedot selvitystä varten on haettu 9.6.2016.

Tässä selvityksessä julkaistaan koko vakuutusalan tietojen lisäksi myös yhtiökohtaisia tietoja. Selvityksessä ovat mukana kaikki suomalaiset henkivakuutusyhtiöt, jotka ovat taanneet jollekin vakuutuskantansa osalle jonkin minimituoton (liite 1). Yksinkertaisuuden vuoksi selvityksessä käytetään vakuutusyhtiöiden virallisten nimien sijasta lyhempää nimitystä.

4. Henkivakuutusyhtiöiden ylijäämä ja sen käyttö

4.1 Johdanto

Henkivakuutusyhtiön sijoitustoiminnan tuloksellisuus ja yhtiön vakavaraisuusasema ovat keskeisiä tekijöitä lisäetujen tasoa määrättäessä. Seuraavassa on yleiskatsaus näihin tekijöihin vuosina 2008–2015 koko vakuutussektorin sekä kohtuusperiaatteen kannalta. Lopuksi esitetään yhteenveto vakuutustoiminnan ylijäämästä ja sen käytöstä vuodelta 2015.

Yhtiöiden päätökset asiakashyvityksistä perustuvat vuoden 2015 lopun tilanteeseen ja tietoon tuolloisista markkinoista.

4.2. Henkivakuutusyhtiöiden toimintaympäristö

Sijoitusmarkkinoiden kehitys vaikuttaa ratkaisevasti henkivakuutusyhtiöiden taloudelliseen tulokseen ja vakavaraisuuteen: Korkeiden korkojen laskiessa yhtiöiden markkinaehtoisesti laskettu vastuuvelka kasvaa. Jos yhtiö ei ole sijoitustoimintansa varautunut tähän korkojen laskuun, vakuutusyhtiöiden mahdollisuudet jakaa asiakashyvityksiä pienenevät. Tulevaisuudessa myös korkojen voimakas nousu voi olla eräille yhtiöille ongelmallinen, koska korkojen nousu alentaa korkoinstrumenttien nykyarvoa ja siten heikentää sijoitustoiminnan tulosta.

Kaikki vakuutusyhtiöt onnistuivat vuonna 2015 jo neljäntenä vuonna peräkkäin tekemään sijoitustoimintansa positiivisen tuloksen. Henkivakuutussektorin sijoitusten keskimääräinen tuotto vuonna 2015 oli 3,7 %, kun se vuonna 2014 oli 7,3 ja vuonna 2013 4,2 %. Korkosijoitukset tuottivat keskimäärin 1,0 %, osakkeet 13,4 %, kiinteistösijoitukset 5,0 % ja muut sijoitukset 6,0 %.

Sekä pitkät että lyhyet korot ovat olleet vuodesta 2012 alkaen matalalla tasolla. Vuonna 2015 alitettiin lyhyissä koroissa vielä vuoden 2014 lopun ennätysellisen matala korkotasoa. Ainoastaan euroalueen 10 vuoden korot nousivat hieman vuoden aikana. Pitkien korkojen osuus yhtiöiden korkosalkusta on jatkuvasti pienentynyt, ja näidenkin tuotto oli vain noin 2,5 % vuonna 2015. Lisäksi matalat korot pitävät markkinaehtoisen vastuuvelan korkeana.

Pitkät korot ovat nyt matalalla tasolla, joten niihin liittyvä tulevaisuuden sijoitusriski on iso. Riski voi realisoitua korkojen

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuosina 2008–2015

Utredning om iakttagande av livförsäkringsbolagens skälighetsprincip under åren 2008 och 2015

28.2.2017

5 (21)

nousteissa, joten yhtiöiden tulee se ottaa huomioon asiakas-hyvitysten, pääomanpalautusten ja vakavaraisuuden tasojia harkitessaan. Yhtiöt voivat kuitenkin suojata vastuuelkaan liittyviä riskejään erilaisilla suojausinstrumenteilla, joten sijoitusympäristö vaikuttaa yhtiöihin eri tavoin riippuen yhtiöiden sijoitusstrategiasta. Yhtiöiden päätökset sijoitusjakaumasta, sijoitusten allokaatioiden muutoksista ja sijoitusten suojauksista vaikuttivat yhtiöiden saamiin sijoitustuottoihin.

Vakavaraisuuspääoma prosentteina vastuuelasta laski vuoden aikana usealla yhtiöllä, kuten kuviosta 4.1 on havaittavissa.

Konsernien tytäryhtiöissä pidetään tyypillisesti vähemmän pääomia kuin itse emoyhtiössä, mutta samalla emoyhtiö on varautunut tarvittaessa pääomittamaan tytäryhtiöitä. Tätä perustellaan pääomien tehokkaalla käytöllä.

Sekä lyhyet että pitkät korot laskivat vuoden 2015 aikana, kuten kuviosta 4.2 on havaittavissa.

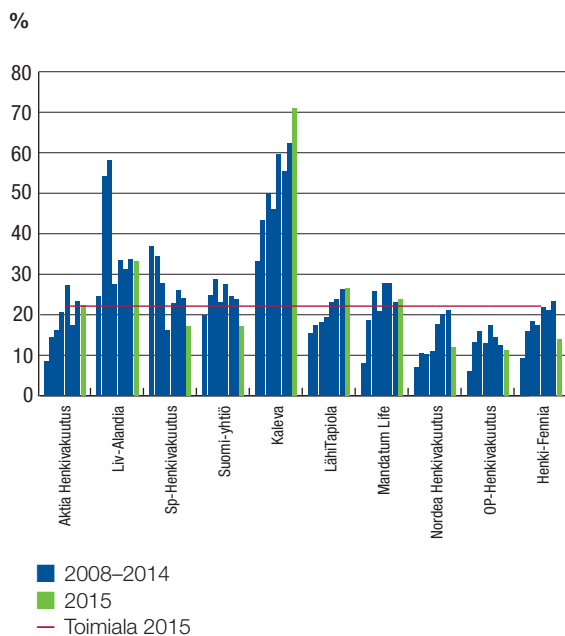
Kuvion 4.2 pitkät viiden ja kymmenen vuoden korot ovat korkoja, joita eri yhtiöt ovat käyttäneet referenssituottoinaan eli joihin yhtiöt sitovat lisäetutavoitteensa. Lisäksi kuviossa on esitetty lyhyet kolmen kuukauden ja yhden vuoden

euriborkorot. Yhtiöiden tuottotavoitteita käsitellään myöhemmin kohdassa 5.1 ja tavoitteiden toteutumista suhteessa korkoihin kohdassa 5.2.

Vuoden 2015 lopussa vakuutusyhtiöillä on laskuperustekorkoisia vakuutuksia, joissa perustekorko on jopa 3,5–4,5 %. Keskimääräinen perustekorko oli noin 3,4 %. Sektorin sijoitusten tuotto ylitti edelleen korkotuottoisen vastuuelan keskimääräisen tuottovaatimuksen. Korkotuottoisen vastuuelan keskimääräinen tuottovaatimus oli vuoden 2015 lopussa noin 2,3 % ja laski 0,1 prosenttiyksiköllä edellisvuodesta. Yhtiökohtaiset erot korkoylijäämissä olivat suuria vastuuelan rakenteesta riippuen. Aktian korkoylijäämä oli negatiivinen, muilla positiivinen.

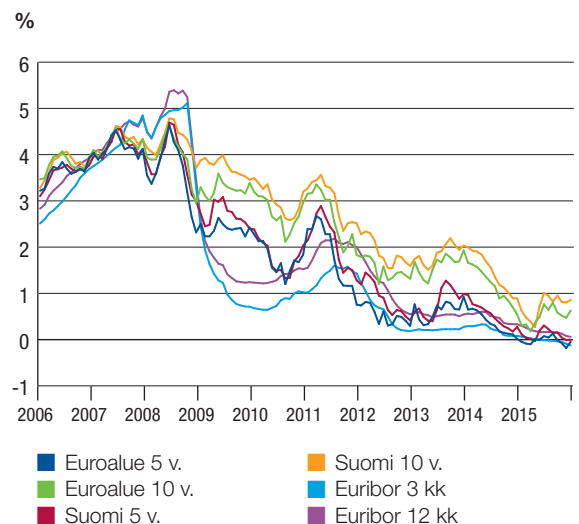
Korkoliikkeen tulosta laskettaessa otetaan huomioon perustekorkomenon lisäksi myös sijoitusomaisuuden tuotto. Kuten kuviosta 4.6 on nähtävissä, sijoitustoiminnan tuotot olivat vuonna 2015 kaikilla yhtiöillä positiiviset. Yhtiöiden asiakas-hyvitystaso pysyi edellisvuoden tasolla tai laski jonkin verran. Korkean perustekoron takia yhtiöiden kokonaishyvitystaso markkinakorkoihin verrattuna oli yhä korkea (ks. taulukko 4.3).

Kuvio 4.1. Vakavaraisuuspääoma prosentteina vastuuelasta (vakavaraisuusaste)

Lähde: Finanssivalvonta.

Kuvio 4.2. Euroalueen valtioiden velkakirjojen tuottoindeksi (EKP) sekä Suomen valtion obligaatioiden ja euriborien korot

Lähteet: Reuters ja Bloomberg.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuosina 2008–2015

Utredning om iakttagande av livförsäkringsbolagens skälighetsprincip under åren 2008 och 2015

28.2.2017

6 (21)

Kuluttajahintojen muutos (ks. kuvio 4.3) oli negatiivinen. Vaikka myös markkinoilta saatava korkotuotto (ks. kuvio 4.2) oli joko negatiivinen tai lievästi positiivinen, yhtiöiden vakuutuksilleen antamat kokonaistuotot olivat selvästi positiivisia (ks. taulukko 4.5). Vakuutuksenottajat ovat näin ollen keskimäärin saaneet vakuutuksilleen reaalityottoa.

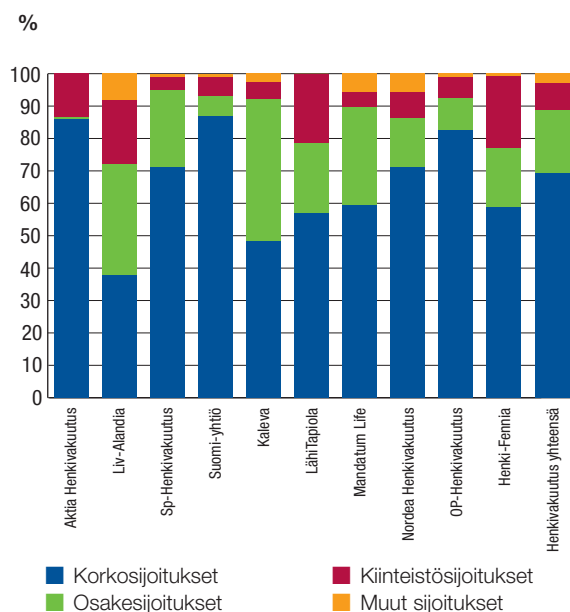
Yhtiöiden korkoylijäämään vaikuttavat mm. sijoitusten allokaatio sekä asiakkaille annettujen tuottotakuiden suojaus. Kuviossa 4.4 on kuvattu yhtiöiden sijoitusjakauma vuoden 2015 lopussa.

Yhtiöiden sijoitusjakaumat vaihtelevat siis merkittävästi, ja se vaikuttaa yhtiöiden sijoitustuottoon. Yhtiöiden sijoitusstrategiaan vaikuttavat mm. yhtiöiden riskinottohalukkuus ja jatkossa yhä enemmän Solvenssi II:n vakavaraisuuskehikon mukaisesti riskiperusteiset pääomavaatimukset.

Sijoitusjakauma (ks. kuvio 4.4) yhdessä korko- ja osake-markkinaliikkeiden kanssa vaikuttaa asiakkaille annettavaan tuottoon.

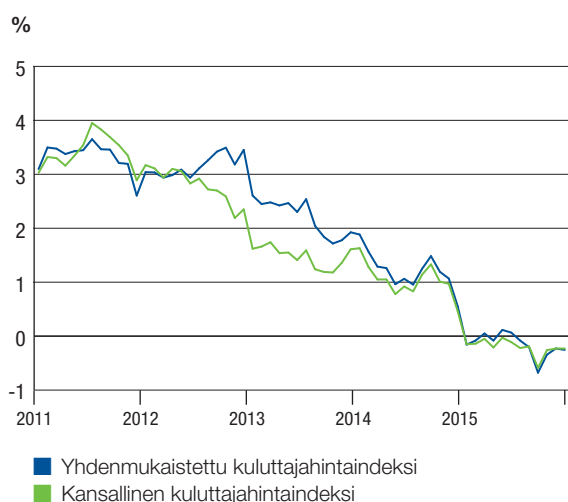
Vuoden 2015 osakemarkkina oli kokonaisuutena vakuutusyhtiöiden sijoitustoiminnalle positiivinen, kuten kuviosta 4.5 on havaittavissa.

Kuvio 4.4. Sijoitusjakauma 31.12.2015 (käyvin arvoin)

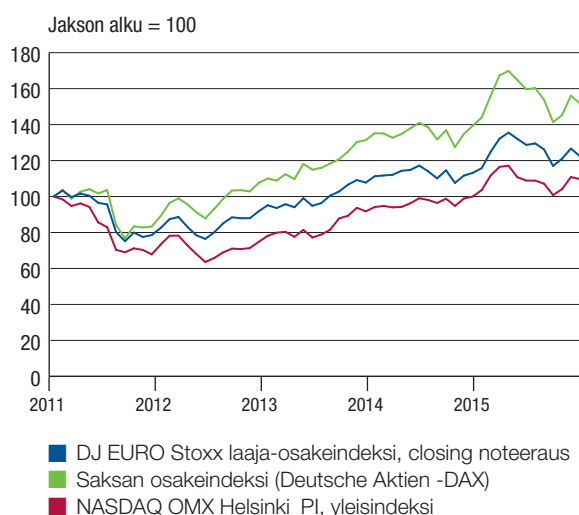
Lähde: Finanssivalvonta.

Kuvio 4.3. Kuluttajahintaindeksien muutokset

Lähde: Tilastokeskus.

Kuvio 4.5. Euroalueen osakeindeksit

Lähteet: Bloomberg ja NASDAQ Helsinki.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuosina 2008–2015

Utredning om iakttagande av livförsäkringsbolagens skälighetsprincip under åren 2008 och 2015

28.2.2017

7 (21)

Kuten kuviosta 4.6 näkyy, vuonna 2015 kaikkien henkivakuutusyhtiöiden sijoitustoiminnan nettotuotot käyvin arvo in olivat positiivisia. Kuviosta näkyvät selvästi markkinoiden vaihtelut eri vuosina. Vuosi 2008 oli tarkastelujaksolla selvästi vaikein sijoitusympäristö.

4.3 Eriytetyt vakuutuskannat

Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Suomi ei enää myy vakuutuksia vaan hoitaa olemassa olevaa vakuutuskantaansa, joten sen toimintalogiikka ja ylijäämänjakopolitiikat poikkeavat muista yhtiöistä merkittävästi.

Suomi-yhtiö on siirtänyt vuoden 2014 lopussa ryhmäeläkevakuutuskantansa Mandatum Lifeen ja vuoden 2015 lopussa henkivakuutuskantansa OP-Henkivakuutus Oy:lle ja Pohjola Vakuutus Oy:lle, minkä jälkeen yhtiöllä on vain yksilöllisiä eläkevakuutuksia.

Suomi-yhtiön asiakkaat ovat olleet oikeutettuja lisäetuihin, jotka ilmenevät yhtiön verkkosivuilta.

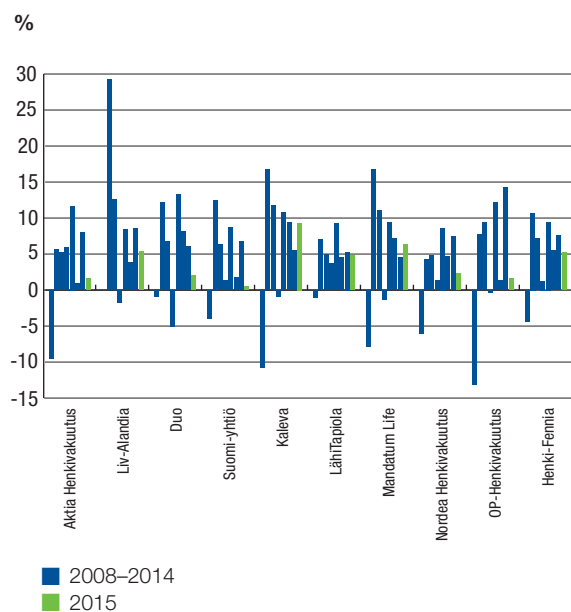
Suomi-yhtiö sopi ym. kannansiirtojen yhteydessä, että sekä Mandatum Lifeen että OP Henkivakuutus Oy:hyn siirretyt vakuutuskannat sekä näitä kattavat sijoitukset eriytetään näiden yhtiöiden muista vakuutuskannoista ja sijoituksista ja että vanhat Suomi-yhtiön vakuutuksenottajat ja edunsaajat ovat oikeutettuja erikseen määriteltyihin lisäetuihin.

Keskinäinen Vakuutusyhtiö Kaleva on erikoistunut ryhmähenkivakuutukseen. Lisäksi se hoitaa ennen vuotta 1997 otettuja riski- ja säästöhenkivakuutuksia. Säästövakuutukset ovat oikeutettuja erityiseen vakuutuksen päätyttyä määrättyvään ylimääräiseen lisäetuun, ja vakuutuskanta ja näitä kattavat sijoitukset on eriytetty ryhmähenkivakuutuskannasta.

Eriytetyt vakuutus- ja sijoituskannat on esitetty tässä selvityksessä seuraavasti:

- Kohdan 5.2 vertailuissa ei ole otettu huomioon OP-Henkivakuutusyhtiön eriytettyä tasetta. Vastaavasti Suomi-yhtiön ja Kalevan lukuja ei ole esitetty mainituissa vertailuissa.
- Taulukoissa 4.3–4.5 Suomi-yhtiöstä OP-Henkivakuutukseen siirtyneen vakuutuskannan tiedot on eritelty. Mandatum Lifeen siirretyt vakuutuskannan eläkkeensaajat ovat saaneet vuonna 2016 ylimääräisen eläkkeen, mutta sitä ei ole otettu huomioon laskelmissa. Lisäksi yhtiö on laskenut Mandatum Lifeen siirrettyjen vakuutusten laskuperustekorkoa, mikä on vähentänyt vakuutuksenottajien vakuutusmaksuja.
- Muissa taulukoissa ja kuvioissa esitetyt luvut sisältävät myös eriytetyn kannan tiedot.

Kuvio 4.6. Sijoitustoiminnan nettotuottoprosentti käyvin arvo in sitoutuneelle pääomalle vuosina 2008–2015

Lähde: Finanssivalvonta.

4.4 Yhtiökohtaiset analyysit

Seuraavassa esitetään tilastoja vuoden 2015 tilinpäätöstiedoista ja eräitä yhteenvetoja vuosilta 2008–2015. Henkivakuutusyhtiön ylijäämän muodostumista on kuvattu tarkemmin Finanssivalvonnan julkaiseman dokumentin ”Mistä kohtuusperiaatteesta ja yhtiöiden lisäetujen jakamisesta on kysymys?” kohdassa 6.

Selvitys koskee olemassa olevaa vakuutuskantaa. Uusia vakuutuksia ei välttämättä myönnetä samoin ehdoin kuin olemassa olevaan vakuutuskantaan kuuluvia vakuutus sopimuksia on myönnetty. Lisäksi yksittäinen vakuutus sopimus voi poiketa summatason luvuista, joita selvityksessä on esitetty.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuosina 2008–2015

Utredning om iakttagande av livförsäkringsbolagens skälighetsprincip under åren 2008 och 2015

28.2.2017

8 (21)

Taulukko 4.1. Vuoden 2015 ylijäämä ja sen käyttö

Muokattu tuloslaskelma (1000 euro) 2014	Aktia Henki-vakuutus	Liv-Alandia	Sp-Henki-vakuutus	Suomi-yhtiö*	Kaleva*	Lähi-Tapiola*	Mandatum Life***	Nordea Henki-vakuutus	OP-Henki-vakuutus***	Henki-Fennia	Yhteensä
Vakuutustekninen laskelma											
Vakuutustoimintaan liittyvä ylijäämä											
Korkoylijäämä	-16	7 838	9 485	267 720	56 992	124 032	69 470	81 526	44 476	54 780	716 303
Riskiylijäämä	4 110	572	2 114	6 779	14 764	21 809	42 968	22 218	21 045	7 826	144 205
Liikekustannusylijäämä	3 457	27	-2 256	0	6 689	-4 721	26 162	128 445	41 065	-108	198 761
Muu ylijäämä	0	0	0	127	58	-10 283	25 996	0	0	0	15 898
Yhteensä	7 551	8 437	9 343	274 626	78 503	130 836	164 596	232 189	106 587	62 499	1 075 167
Vakuutustoimintaan liittyvän ylijäämän käyttö											
Myönnetetyt ehdottomat lisäedut ja asiakas-hyvitykset	-2	0	-1 050	-646	0	0	0	-7 732	-9 360	-441	-19 230
Myönnetetyt ehdolliset lisäedut ja asiakas-hyvitykset	0	0	-790	0	-75 170	-9 592	-6 086	0	-286	-1 574	-93 498
Vastuuvellamuutokset (ilman tasoitusvastuuta)	240	-2 000	-8 000	-439 586	-17 138	-51 067	-100 450	-79 434	24 313	-73 478	-746 601
Tasoitusvastuun muutos	-63	7	2 360	4 973	16 409	-5 031	12 166	26 693	8 494	8 595	74 603
Muu käyttö	-333	-55	-91	65 484**	-113	-1 204	-20 579	-179	-8 339	-831	33 760
Yhteensä	-158	-2 048	-7 571	-369 775	-76 012	-66 895	-114 949	-60 652	14 822	-67 728	-750 966
Vakuutustoiminnan ylijäämän ja sen käytön erotus	7 393	6 389	1 772	-95 149	2 491	63 941	49 647	171 537	121 409	-5 229	324 201
Muita vakuutus-tekniiseen tulokseen kuuluvia eriä											
Omalle pääomalle kohdistettu osuus sijoitustoiminnan nettotuotosta	2 615	1 914	3 707	27 514	22 435	23 664	71 063	34 050	20 001	11 479	218 442
Muut erät	7	17	751	9	0	-1 530	355	22 088	6 884	97	28 678
Vakuutustekninen tulos	10 015	8 320	6 231	-67 626	24 926	86 075	121 065	227 675	148 294	6 347	571 321
Verot	-1 660	-1 801	-1 136	-249	-426	-16 641	-24 093	-45 029	-26 887	-982	-118 904
Muut erät	0	-3	11	507	46	-2 268	82	0	5 681	-214	3 843
Tilikauden voitto	8 355	6 516	5 105	-67 368	24 546	67 166	97 054	182 646	127 088	5 152	456 260

* Keskinäinen vakuutusyhtiö
** Lisätty kannansiirron vaikutus 66 245
*** Sisältää Suomi-yhtiöltä siirtyneen eriytetyn vakuutuskannan
Lähde: Finanssivalvonta.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuosina 2008–2015

Utredning om iakttagande av livförsäkringsbolagens skälighetsprincip under åren 2008 och 2015

28.2.2017

9 (21)

Tilinpäätöstiedoissa on esitetty toisaalta ylijäämän lähteet ja toisaalta ylijäämän käyttö.

Tilastoaineisto on selvityksen tausta-aineistoa, ja se pohjautuu tilinpäätöslukuihin sekä Finanssivalvonnalle toimitettuihin raportteihin. Tilastoaineisto koskee yhtiötä summatasolla, joten siinä on mukana myös niiden vakuutuslajien vakuutus-tekeminen tulos, jotka eivät ole oikeutettuja lisäetuihin.

Joillakin yhtiöillä vakuutuskannan rakenne on sellainen, että merkittävä osa riski- tai liikekustannusylijäämästä muodostuu vakuutuksista, jotka eivät ole oikeutettuja lisäetuihin (vrt. taulukon 4.4 rivi ”Osuus tilinpäätöksen vastuuvelasta”). Lisäksi yhtiöillä on erilaisia puskureita ja niiden kartuttamista ja purkamista koskevia käytäntöjä, jotka vaikeuttavat tulosten tulkintaa ja vertailua.

Vuoden 2015 tilastoaineistosta on koottu yhtiökohtainen taulukko 4.1.

Vuonna 2015 yhtiöiden vakuutustekeminen tulos oli Suomi-yhtiötä lukuun ottamatta positiivinen. Vuosi oli Suomi-yhtiölle poikkeuksellinen, koska yhtiöstä siirtyi iso vakuutuskanta OP-Henkivakuutukseen.

Osakeyhtiöiden voitonjaolla osakkaille on iso merkitys yhtiön kykyyn myöntää lisäetuja. Voitonjaolla tarkoitetaan tässä yhteydessä sekä osingonjakoa että sijoitetun vapaan oman pääoman palautusta. Taulukossa 4.2 on muiden osakeyhtiöiden voitonjako suhteessa voitonjakokelpoisiin varoihin. Laskelmassa on otettu huomioon myös mahdolliset kalente-

ri vuoden aikana maksetut lisäosingot. Yhtiöt eivät jakaneet lainkaan osinkoja vuosina 2008–2009. SP-Henkivakuutus ja Liv-Alandia eivät jakaneet osinkoa koko tarkastelujaksolla.

Vuonna 2015 vakuutusyhtiöt myönsivät sekä ehdottomia että ehdollisia lisäetuja ja asiakashyvityksiä. Näiden osuus koko ylijäämästä vaihtelee suuresti yhtiöittäin.

Vakuutusten kokonaistuotto muodostuu laskuperustekorona ja etu- tai jälkikäteen annettavan asiakashyvityksen yhteismäärästä. Taulukossa 4.3 on esitetty keskimääräiset perustekorkoisten vakuutusten kokonaistuotto prosentit vuosille 2008–2015 sekä keskiarvo mainituille vuosille. Taulukon kokonaistuotto prosentit on painotettu vakuutuskannan koolla.

Taulukko 4.2. Osakeyhtiöiden osingonjako ja sijoitetun vapaan oman pääoman palautus

	Aktia Henki- vakuutus	Mandatum Life	Nordea Henki- vakuutus	OP-Henki- vakuutus	Henki- Fennia
2010			8,1 %	7,8 %	
2011		40,4 %		13,8 %	
2012	5,6 %			7,7 %	
2013	66,6 %	17,8 %	40,6 %	37,8 %	
2014		17,7 %	42,9 %	83,4 %	6,7 %
2015		17,2 %	96,9 %	37,7 %	

Lähde: Finanssivalvonta.

Taulukko 4.3. Keskimääräinen perustekorkoisten vakuutusten kokonaistuotto prosentti

	Aktia Henki- vakuutus	Liv-Alandia	Sp-Henki- vakuutus	Suomi- yhtiö *	Kaleva *	Lähi- Tapiola *	Mandatum Life	Nordea Henki- vakuutus	OP-Henki- vakuutus	Henki- Fennia
2008	4,0 %	4,2 %	3,7 %	5,9 %	4,5 %	4,4 %	4,5 %	4,1 %	3,8 %	4,7 %
2009	4,1 %	4,2 %	3,1 %	9,5 %	5,0 %	4,3 %	4,3 %	3,4 %	3,5 %	4,1 %
2010	3,9 %	4,0 %	2,7 %	7,0 %	4,5 %	4,1 %	3,9 %	3,4 %	3,6 %	4,1 %
2011	3,9 %	3,9 %	2,3 %	7,7 %	4,5 %	4,2 %	4,0 %	3,1 %	3,5 %	4,1 %
2012	3,9 %	4,0 %	2,0 %	6,3 %	4,5 %	4,1 %	3,9 %	2,9 %	3,4 %	3,8 %
2013	3,9 %	4,0 %	2,1 %	6,8 %	4,5 %	4,1 %	3,9 %	2,9 %	3,5 %	3,8 %
2014	3,9 %	3,9 %	2,2 %	6,2 %	4,5 %	4,0 %	3,7 %	3,2 %	3,4 %	3,7 %
2015	3,9 %	3,9 %	1,9 %	5,8 %	4,5 %	3,9 %	3,7 %	3,2 %	3,4 %	3,7 %
Keskim.	3,9 %	4,0 %	2,5 %	6,9 %	4,6 %	4,2 %	4,0 %	3,3 %	3,5 %	4,0 %

* Keskimääräinen vakuutusyhtiö.
Lähde: Finanssivalvonta.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuosina 2008–2015

Utredning om iakttagande av livförsäkringsbolagens skälighetsprincip under åren 2008 och 2015

28.2.2017

10 (21)

Taulukossa 4.4 on kuvattu ylijäämään oikeutettujen vakuutusten jakaumat takuukoroittain vuonna 2015 ja taulukossa 4.5 kokonaistuotot. Kalevan säästövakuutukset ovat oikeutettuja erityiseen vakuutuksen päätyttyä määräytyvään ylimääräiseen lisäetuun.

Taulukoista 4.4 ja 4.5 voidaan havaita, että yhtiöillä on ollut erilaisia jakokäytäntöjä.

Taulukon 4.3 tilasto on kahdeksalta vuodelta, joten siitä voidaan jo vetää johtopäätöksiä yhtiöiden kokonaistuotto-tasoista. SP-Henkivakuutuksen vakuutukset ovat vuosittain kokonaisuutena saaneet selvästi alan pienimmät kokonaistuotot, joskin taulukon 4.5 mukaisesti vuonna 2015 se antoi muutamaa vakuutustuotetta lukuun ottamatta vähintään saman tuottotason kuin muut yhtiöt, jos verrataan vastaavan kaltaisia tuotteita keskenään.

Jakokäytäntöjä analysoidaan myös myöhemmin selvityksen kohdassa 5.2.

Yhtiöt ovat painottaneet vakuutuslajeja eri tavoin. Matalalla perustekorolla on eräissä yrityksissä voinut saada paremman tuoton kuin korkealla perustekorolla.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuosina 2008–2015

Utredning om iakttagande av livförsäkringsbolagens skälighetsprincip under åren 2008 och 2015

28.2.2017

11 (21)

Taulukko 4.4. Laskuperustekorkoisten vakuutusten suhteelliset osuudet vastuvelasta vuonna 2015 (%)

Ylijäämään oikeuttavat yksilölliset säästövakuutukset takuukoroittain	Aktia Henki-vakuutus	Liv-Alandia	Sp-Henki-vakuutus	Suomi-yhtiö*	Kaleva*	Lähi-Tapiola*	Mandatum Life	Nordea Henki-vakuutus	OP-Henki-vakuutus	Henki-Fennia
4,50 %	20,7 %	18,3 %	–	–	100,0 %	47,4 %	34,3 %	48,0 %	64,7/16,1 %	2,2 %
3,50 %	32,8 %	25,1 %	1,7 %	–	–	12,4 %	44,7 %	6,7 %	24,8/59,1 %	31,9 %
2,50 %	46,5 %	56,6 %	12,4 %	–	–	11,2 %	7,3 %	0,7 %	10,4/24,5 %	35,1 %
1,50 %	–	–	–	–	–	29,0 %	–	–	0.1%/0.3 %	3,4 %
1,00 %	–	–	–	–	–	–	–	–	–	27,4 %
0,00 %	–	–	85,9 %	–	–	–	13,7 %	44,6 %	–	–
Yhteensä	100,0 %	100,0 %	100,0 %	–	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Osuus tilinpäätöksen vastuvelasta	6,1 %	4,7 %	23,8 %	–	96,2 %	12,6 %	2,0 %	8,7 %	15,8/4,9 %	4,0 %
Ylijäämään oikeuttavat yksilölliset eläkevakuutukset takuukoroittain	Aktia Henki-vakuutus	Liv-Alandia	Sp-Henki-vakuutus	Suomi-yhtiö*	Kaleva*	Lähi-Tapiola*	Mandatum Life	Nordea Henki-vakuutus	OP-Henki-vakuutus	Henki-Fennia
4,50 %	68,7 %	78,1 %	–	100,0 %	–	63,4 %	80,2 %	52,8 %	28,8 %	56,6 %
3,50 %	22,1 %	14,1 %	11,7 %	–	–	19,5 %	14,1 %	29,4 %	47,4 %	22,4 %
2,50 %	9,2 %	7,8 %	65,2 %	–	–	7,1 %	2,6 %	1,7 %	23,6 %	19,9 %
1,50 %	–	–	–	–	–	10,0 %	–	–	0,1 %	–
1,00 %	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1,1 %
0,00 %	–	–	23,1 %	–	–	–	3,1 %	16,0 %	–	–
Yhteensä	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	–	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Osuus tilinpäätöksen vastuvelasta	27,4 %	41,9 %	2,8 %	100,0 %	–	26,4 %	9,9 %	5,1 %	8,1 %	19,9 %
Ylijäämään oikeuttavat ryhmäeläkevakuutukset takuukoroittain	Aktia Henki-vakuutus	Liv-Alandia	Sp-Henki-vakuutus	Suomi-yhtiö*	Kaleva*	Lähi-Tapiola*	Mandatum Life	Nordea Henki-vakuutus	OP-Henki-vakuutus	Henki-Fennia
4,25 %	–	–	–	–	–	35,2 %	11,0 %	–	–	–
3,50 %	99,2 %	96,7 %	–	–	–	46,7 %	84,2 %	–	85,9 %	88,7 %
2,50 %	0,3 %	3,3 %	–	–	–	6,3 %	1,6 %	–	11,3 %	0,0 %
2,00 %	–	–	–	–	–	–	–	–	–	5,4 %
1,50 %	–	–	–	–	–	11,8 %	0,7 %	–	2,8 %	–
1,00 %	0,5 %	–	–	–	–	–	–	–	–	1,3 %
0,00 %	–	–	100,0 %	–	–	–	2,5 %	–	–	4,5 %
Yhteensä	100,0 %	100,0 %	100,0 %	–	–	100,0 %	100,0 %	–	100,0 %	100,0 %
Osuus tilinpäätöksen vastuvelasta	4,7 %	27,6 %	0,3 %	–	–	15,3 %	33,6 %	–	10,3 %	20,7 %

* Keskinäinen vakuutusyhtiö.
Lähde: Finanssivalvonta.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuosina 2008–2015

Utredning om iakttagande av livförsäkringsbolagens skälighetsprincip under åren 2008 och 2015

28.2.2017

12 (21)

Taulukko 4.5. Eräiden vakuutus tuotteiden kokonaistuottoja vuonna 2015

Ylijäämään oikeuttavat yksilölliset säästövakuutukset takuukoroittain	Aktia Henki-vakuutus	Liv-Alandia	Sp-Henki-vakuutus	Suomi-yhtiö*	Kaleva*	Lähi-Tapiola*	Mandat-tum Life	Nordea Henki-vakuutus	OP-Henki-vakuutus**	Henki-Fennia
4,50 %	4,50 %	4,50 %	–	–	4,50 %	4,50 %	4,50 %	4,50 %	4,5 / 7,2 %	4,50 %
3,50 %	3,50 %	3,50 %	3,90 %	–	–	3,50 %	3,50 %	3,50 %	3,50 %	3,50 %
2,50 %	2,50 %	2,50 %	2,90 %	–	–	2,80 %	2,50 %	2,50 %	2,50 %	2,50 %
1,50 %	–	–	–	–	–	3,20 %	–	–	1,50 %	2,60 %
1,00 %	–	–	–	–	–	–	–	–	–	2,60 %
0,00 %	–	–	1,65 %	–	–	–	1,03 %	1,00 %	–	–
Ylijäämään oikeuttavat yksilölliset eläkevakuutukset takuukoroittain	Aktia Henki-vakuutus	Liv-Alandia	Sp-Henki-vakuutus	Suomi-yhtiö*	Kaleva*	Lähi-Tapiola*	Mandat-tum Life	Nordea Henki-vakuutus	OP-Henki-vakuutus**	Henki-Fennia
4,50 %	4,50 %	4,50 %	–	5,75 %	–	4,50 %	4,50 %	4,50 %	4,50 %	4,50 %
3,50 %	3,50 %	3,50 %	3,90 %	–	–	3,50 %	3,50 %	3,50 %	3,50 %	3,50 %
2,50 %	2,50 %	2,50 %	2,90 %	–	–	3,00 %	2,50 %	2,50 %	2,50 %	3,60 %
1,50 %	–	–	–	–	–	3,60 %	–	–	2,50 %	–
1,00 %	–	–	–	–	–	–	–	–	–	3,60 %
0,00 %	–	–	2,15 %	–	–	–	1,84 %	1,30 %	–	–
Ylijäämään oikeuttavat ryhmäeläkevakuutukset takuukoroittain	Aktia Henki-vakuutus	Liv-Alandia	Sp-Henki-vakuutus	Suomi-yhtiö*	Kaleva*	Lähi-Tapiola*	Mandat-tum Life	Nordea Henki-vakuutus	OP-Henki-vakuutus**	Henki-Fennia
4,25 %	–	–	–	–	–	4,25 %	4,25 %	–	–	–
3,50 %	3,50 %	3,50 %	–	–	–	3,50 %	3,50 %	–	3,50 %	3,50 %
2,50 %	2,50 %	2,50 %	–	–	–	3,70 %	2,50 %	–	2,50 %	3,60 %
2,00 %	–	–	–	–	–	–	–	–	–	3,60 %
1,50 %	–	–	–	–	–	3,60 %	1,50 %	–	2,50 %	–
1,00 %	2,00 %	–	–	–	–	–	–	–	–	3,60 %
0,00 %	–	–	1,75 %	–	–	–	2,09 %	–	–	3,60 %

* Keskinäinen vakuutusyhtiö.

** Jälkimmäinen luku Suomi-yhtiöltä siirtyneen vakuutuskannan kanssa.

Lähde: Finanssivalvonta.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuosina 2008–2015

Utredning om iakttagande av livförsäkringsbolagens skälighetsprincip under åren 2008 och 2015

28.2.2017

13 (21)

5. Analyysi lisätujen jakamista koskevista tavoitteista ja näiden toteutumisesta

5.1 Yleistä yhtiöiden kohtuusperiaateselvityksistä

Vakuutusyhtiölaissa edellytetään kohtuusperiaatetavoitteiden määrittelyä. Lain tarkoituksena on ollut konkretisoida yhtiöiden lupauksia tulevista asiakashyvityksistä. Vaikka kyseessä onkin vain tavoite, tavoitteen tulee olla realistinen ja perustua yhtiön näkemykseen tulevista asiakashyvityksistä. Yleensä säästövakuutuksiin käytetään viiden vuoden ja eläkevakuutuksiin kymmenen vuoden referenssituo- toa.

Vakuutusyhtiölain mukaan vakuutusyhtiön on vuosittain julkaistava verkkosivuillaan ja tilinpäätöksessään selvitys siitä, kuinka yhtiön asettamat ja julkaisemat lisätutavoitteet ovat toteutuneet, ja perustelut sille, jos tavoitteita ei ole saavutettu. Finanssivalvonta muistuttaa, että jakotavoitteissa tulisi kuvata vakuutusyhtiölain perustelujen mukaisesti myös jako asiakkaiden ja omistajien kesken. Tätä yhtiöt eivät ole tehneet. Tällaisena jakotavoitteena ei voi pitää eräiden yhtiöiden mainitsemia yleisiä viittausta omistajille kuuluvaan riskipääoman tuottovaatimukseen, jos tuottovaatimusta ei ole määritelty.

Konkreettisissa kokonaistuottotavoitteissa yhtiöt viittaavat viiden tai kymmenen vuoden joukkovelkakirjalainojen tuottoon tai 12 kuukauden euriborkorkoon (vrt. kuvio 4.2). Tämä referenssikorko vaihtelee yhtiöittäin.

Jos referenssituo- ttona käytetään joukkovelkakirjojen tuotto- ja, referenssituo- tto voi heilahdella vuosittain huomattavas-

ti-kin pitkän aikavälin keskiarvonsa ympärillä sekä sisältää myös pitkiä syklejä. Lisätutavoitteen toteutuman arvioinnis- sa (kohta 5.2) tämä on syytä ottaa huomioon.

Laissa puhutaan tavoitteista, joten lain sanamuodon mu- kaan yhtiö voi olla saavuttamatta tavoitteitaan. On lisäksi muistettava, että lisäedut eivät koskaan saa vaarantaa yhtiön vakavaraisuutta. Lain tavoitteena on kuitenkin suojata asiakasta, jotta jo tarjousvaiheessa kuvattu tuottotavoite toteutuisi käytännössä. Näin ollen yhtiöllä tulee olla peruste- lut, jos tästä tavoitteesta poiketaan. Vakavaraisuusaseman merkittävä heikkeneminen saattaa olla tällainen perusteltu syy muuttaa tavoitetta.

Yhtiöt ovat yleensä todenneet, että ylijäämän jakotavoitteista asiakkaille ja asiakkaiden kesken eivät sido yhtiötä. Eri yhtiöt ovat ilmaisseet tämän verkkosivuillaan eri tavoin.

Seuraavassa on esitetty yhteenveto säästö- ja eläkevakuu- tuksille annettavien lisätujen tavoitteista ja yhtiön antamista selvityksistä tavoitteiden toteutumisesta:

Seuraavat yhtiöt ovat julkaisseet ruotsinkielisen kohtuuspe- riaateselvityksen: Aktia Henkivakuutus, Liv-Alandia, Fennia, LähiTapiola, Mandatum, Nordea ja OP-Henkivakuutus.

Tilinpäätösinformaation laaduissa oli eroja. Eräissä yhtiöissä tilinpäätösinformaatio on sama kuin verkkosivuilla.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuosina 2008–2015

Utredning om iakttagande av livförsäkringsbolagens skälighetsprincip under åren 2008 och 2015

28.2.2017

14 (21)

Toteutumisen arviointi / säästö- ja eläkevakuutus

Aktia Henkivakuutus

Tavoite

”... pitkän aikavälin tavoitteena on antaa lisäetuihin oikeutetuille vakuutusille kokonaistuotto, joka on verrattavissa Suomen valtion joukkovelkakirjalainojen tuottoon. ... Yhtiön tavoitteena on, että korkotuottoisten eläkevakuutussäästöjen kokonaistuotto on korkeampi kuin Suomen valtion kymmenvuotisten joukkovelkakirjalainojen tuotto ja että korkotuottoisten säästövakuutusten säästöjen tuotto on samalla tasolla kuin Suomen valtion viisivuotisten joukkovelkakirjalainojen tuotto.”

Selvitys

Aktia on kertonut joitakin tilinpäätöksen tunnuslukuja, mukaan lukien vakavaraisuusaseman kehitys tarkasteluvuonna. Viimeisimmät asiakashyvitykset on kuvattu sekä kokonaistuotto viiden vuoden ajanjaksolta tai vähintään ajanjaksolta, jolloin ko. vakuutuksia on myönnetty. Referenssituottona vertailussa on ollut säästövakuutusten osalta viiden vuoden ja eläkevakuutusten osalta kymmenen vuoden joukkovelkakirjalaina vastaavalta ajanjaksolta.

Liv-Alandia

Tavoite

”... strävar till att summan beräkningsröntan och de årliga fastställda kundgottgörelserna på de räntebundna pensionsförsäkringarnas besparingar är högre än avkastningen på finska statens tioåriga masskuldebrevslån, och på de räntebundna spar- och placeringsförsäkringarnas besparingar på samma nivå som på avkastningen på finska statens femåriga masskuldebrevslån.”

Selvitys

Tilinpäätöksen tunnuslukuja ei ole esitetty erikseen. Viimeisimmät asiakashyvitykset on kuvattu sekä kokonaistuotto viiden vuoden ajanjaksolta. Referenssituottona vertailussa on ollut säästövakuutusten osalta viiden vuoden ja eläkevakuutusten osalta kymmenen vuoden joukkovelkakirjalaina vastaavalta ajanjaksolta.

SP-Henkivakuutus

Tavoite

”... tavoitteena on antaa pitkällä aikavälillä voitonjakoon oikeutetuille vakuutussäästöille ennen kuluja ja veroja kokonaishyvitys, joka on vähintään Suomen valtion pitkän joukkovelkakirjalainan tuotto. Säästövakuutuksissa tavoitetasona on maturiteetiltaan 5 vuoden ja eläkevakuutuksissa 10 vuoden joukkovelkakirjalainojen korkotasoa vastaava tuotto.”

Selvitys

Tilinpäätöksen tunnuslukuja ei ole esitetty erikseen. Kokonaistuotto on esitetty erikseen säästö- ja eläkevakuutukselle kahdeksalta vuodelta. Referenssituottona vertailussa on ollut säästövakuutusten osalta viiden vuoden ja eläkevakuutusten osalta kymmenen vuoden joukkovelkakirjalaina vastaavalta ajanjaksolta. Lisäksi on esitetty erillinen kuvaus kumulatiivisesta säästön kehittämisestä

Suomi-yhtiö

Tavoite

”Tavoitteena on jakaa vuosittain lisäetuina se määrä, jolla yhtiön olemassa oleva vakavaraisuuspääoma ylittää yhtiön operatiivisen toiminnan vaatiman vakavaraisuuden. ... ”

Selvitys

Suomi-yhtiö on esittänyt lisäetupäätökset kymmeneltä vuodelta. Viimeisimmässä on esitetty laskuperuste-korko, lisäetupäätös sekä tämän perustelut.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuosina 2008–2015

Utredning om iakttagande av livförsäkringsbolagens skälighetsprincip under åren 2008 och 2015

28.2.2017

15 (21)

LähiTapiola

Tavoite

”... tavoitteena on antaa ylijäämän jakoon oikeutetuille vakuutussäästöille pitkällä aikavälillä ennen kuluja ja veroja kokonaistuotto, joka eläkevakuutuksessa ylittää euroalueen valtioiden pitkien, vähintään 10-vuotisten joukkovelkakirjalainojen korkotason ja säästöhenkivakuutuksessa vastaavasti 5-vuotisten valtionlainojen korkotason.”

Selvitys

Tilinpäätöksen tunnuslukuja ei ole esitetty erikseen. Kokonaistuotto on kuvattu kymmenen vuoden ajalta vakuutuslajeittain. Referenssituothona on vuonna 2006 käytetty Saksan valtion joukkovelkakirjojen tuottoja ja vuosina 2007–2015 Euroopan Keskuspankin julkaisemaa euroalueen valtioiden velkakirjojen tuottoindeksiä, säästövakuutuksessa viidelle ja eläkevakuutuksessa kymmenelle vuodelle.

Kaleva

Tavoite

”... tavoite on jakaa vakuutuksille lisäetuna niiden tuottamaa ylijäämää mahdollisimman oikeudenmukaisesti. ... yhtiöllä on merkittävästi säästövakuutuksiin liittyvää ylimääräistä varallisuutta. ... Tämän ylijäämän palauttamiseksi on vuosittain annettavien asiakashyvitysten rinnalle kehitetty vakuutuksen päätyttyä määräytyvä ylimääräinen lisäetu. Tavoitteena on jakaa ylimääräinen lisäetu vakuutusten kesken ansaintaperiaatteen mukaisesti. ...”

Selvitys

Kaleva on esittänyt tilinpäätöksen tunnuslukuja 12 vuoden ajalta monipuolisesti sekä sijoitustoiminnan tuottoja ja kokonaisasiakashyvityksiä 23 vuoden ajalta. Lisäksi on kuvattu viimeisen vuoden asiakashyvytys ja vanhoihin vakuutuksiin liittyvä lisäetu.

Mandatum Life

Tavoite

”... tavoitteena on antaa pitkällä aikavälillä voitonjakoon oikeutetuille vakuutussäästöille ennen kuluja ja veroja kokonaishyvytys, joka on vähintään kunakin hetkenä matalariskisimpinä pidettävien pitkien korkosijoitusten korkotason mukainen. Tämän hetken tulkinnan mukaisesti Saksan valtion joukkovelkakirjalainat olisivat lähimpänä riskitöntä pitkää korkosijoitusta. Toistaiseksi kuitenkin Mandatum Lifen tavoitetasona on säästövakuutusten osalta 5 vuoden ja eläkevakuutusten osalta 10 vuoden Suomen valtion joukkovelkakirjalainan korkotasoa vastaava tuotto.”

Selvitys

Mandatum Life näyttää kaikki selvityksensä kahdeksalta vuodelta. Viimeisimmässä se on esittänyt joitakin tilinpäätöksen tunnuslukuja erikseen kahdelta vuodelta. Lisäksi hyvitykset on kuvattu monipuolisesti vakuutuslajeittain vuodesta 2000. Referenssituothona on valtion joukkovelkakirjalaina. Referenssituothon lisäksi Mandatum Life on esittänyt Saksan joukkovelkakirjan sekä Eonia-koronvaihtosopimuksen viiden ja kymmenen vuoden korot. Yhtiö on myös antanut erillisen selvityksen Suomi-yhtiöstä siirretyn ryhmäeläkevakuutuksen kokonaishyvityksistä vuonna 2015.

Nordea Henkivakuutus

Tavoite

”Yhtiö pyrkii pitkällä tähtäyksellä kohtuusperiaatteen piirissä olevien, säästövaroja sisältävien vakuutusten kesken kunakin vuonna hyvitystasoon, joka vastaa Saksan valtion liikkeellelaskemien 10-vuotisten valtiolainojen korkoa normaalissa markkinatilanteessa.”

Selvitys

Nordea näyttää kaikki selvityksensä kahdeksalta vuodelta. Joitakin tilinpäätöksen tunnuslukuja on esitetty erikseen. Kokonaistuotto on esitetty erikseen henki- ja eläkevakuutuksille 16 vuodelta. Kokonaistuottoa on verrattu Saksan valtion kymmenen vuoden joukkovelkakirjalainoihin.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuosina 2008–2015

Utredning om iakttagande av livförsäkringsbolagens skälighetsprincip under åren 2008 och 2015

28.2.2017

16 (21)

OP-Henkivakuutus

Tavoite

”Tavoitteena on antaa vakuutussäästöille kokonaishyvitys, joka vastaa pitkällä aikavälillä vähintään matala-riskisimpinä pidettävien korkosijoitusten korkotasoa. Tällä hetkellä kokonaishyvityksen tavoitteena on säästöhenkivakuutuksilla ja kapitalisaatiosopimuksilla 12 kuukauden euribor-koron, yksilöllisillä eläkevakuutuksilla ja maksuperusteisilla ryhmäeläkevakuutuksilla 5 vuoden sekä etuusperusteisilla ryhmäeläkevakuutuksilla 10 vuoden Suomen valtion joukkovelkakirjalainojen korkotasoa.”

Selvitys

OP-Henkivakuutus on kertonut joitakin tilinpäätöksen tunnuslukuja. Keskimääräinen kokonaistuotto on selvitetty laskuperustekoroittain. Lisäksi kokonaistuottoa on verrattu kuuden vuoden ajalta säästövakuutuksen osalta 12 kuukauden euriborkorkoon, yksilöllisen eläkevakuutuksen osalta Suomen valtion viiden vuoden valtionvelkakirjaan ja ryhmäeläkevakuutuksen osalta Suomen valtion kymmenen vuoden valtionvelkakirjaan.

Henki-Fennia

Tavoite

”... tavoitteena on antaa ylijäämän jakoon oikeutettujen vakuutusten vakuutussäästöille pitkällä aikavälillä vähintään riskittömän koron mukainen bruttotuotto.”

Selvitys

Henki-Fennia on tallettanut kaikki selvityksensä kuudelta vuodelta. Henki-Fennia on kertonut joitakin tilinpäätöksen tunnuslukuja. Yhtiö on monipuolisesti kuvannut kokonaistuottoja vakuutuslajeittain ja laskuperustekoroittain ja vertaillut tuottoja 12 kuukauden euriborkorkoon ja Saksan valtion kymmenen vuoden valtionvelkakirjaan yhdeksältä vuodelta.

Toteutumisen arviointi / riskihenkivakuutus

Jos puhtaille riskivakuutuksille annetaan lisäetuja, myös niiden etuudet tulisi selvittää. Seuraavassa on esitetty yhteenveto riskivakuutuksille annettujen lisäetujen tavoitteista ja yhtiön antamista selvityksistä tavoitteiden toteutumisesta:

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuosina 2008–2015

Utredning om iakttagande av livförsäkringsbolagens skälighetsprincip under åren 2008 och 2015

28.2.2017

17 (21)

LähiTapiola	Tavoite ”Rahastoivassa riskivakuutuksessa tavoitteena on että reaalin kokonaiskorko on positiivinen.”
	Selvitys Riskivakuutusten korvaussummien korotukset ja maksujen alennukset on mainittu selvityksessä.
Kaleva	Tavoite ”Riskivakuutusten ylijäämää jaetaan yksilöllisissä henkivakuutuksissa korottamalla kuolintapaussummia.”
	Selvitys Riskivakuutusten korvaussummien korotusten vaikutukset korvaussummaan on mainittu selvityksessä.
Mandatum Life	Tavoite ”Riskivakuutuksissa kohtuusperiaatetta sovelletaan kuolemantapausturvien osalta korotettujen korvaussummien tai maksunalennusten muodossa.”
	Selvitys Selvityksessä on todettu, että riskivakuutukset ovat saaneet vakiintuneet vakuutussummien korotukset. Riskivakuutuksille maksetut korvaussummien korotukset on mainittu selvityksessä.
Nordea Henkivakuutus	Tavoite ”Riskivakuutusten osalta kohtuusperiaatetta sovelletaan kuolemantapausturvien osalta korotettujen korvaussummien tai maksunalennusten muodossa.”
	Selvitys Riskivakuutusten korvaussummien korotusten vaikutukset korvaussummaan on mainittu selvityksessä.
OP-Henkivakuutus	Tavoite ”Riskivakuutuksissa tavoitteena on pyrkiä pitkällä aikavälillä jakamaan lisäetuja lisäeturyhmien vahinkosuhteisiin perustuen niin, että ylijäämän jaossa huomioidaan kohtuullisessa määrin kyseisten vakuutusten tuottaman ylijäämän määrä ja muodostumistapa.”
	Selvitys Selvityksessä on todettu, että riskivakuutukset ovat saaneet vakiintuneet vakuutussummien korotukset. Riskivakuutuksille maksetut korvaussummien korotukset ja vakuutusmaksujen alennusten vaikutukset on mainittu selvityksessä.
Henki-Fennia	Tavoite ”Riskihenkivakuutuksissa kohtuusperiaatetta sovelletaan kuolemantapausturvien ja työkyvyttömyysturvien osalta nimetyille vakuutusryhmille korotettujen korvaussummien muodossa.”
	Selvitys Riskivakuutuksille maksetut korvaussummien korotukset on mainittu selvityksessä.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuosina 2008–2015

Utredning om iakttagande av livförsäkringsbolagens skälighetsprincip under åren 2008 och 2015

28.2.2017

18 (21)

5.2 Finanssivalvonnan arvio kohtuus- ja jatkuvuusperiaatteen toteutumisesta

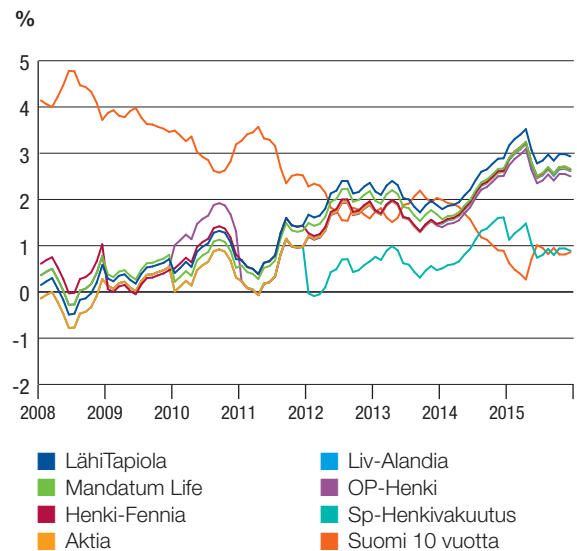
Finanssivalvonnan yleinen havainto on, että säästöjen kokonaistuotot ovat yli referenssituohtojen.

Kuviossa 5.1 on esitetty yksilöllisen eläkevakuutuksen kokonaistuoton ja Suomen valtion 10 vuoden obligaation erotus. Jotta luvuista on saatu vertailukelpoisia, vertailussa on käytetty samaa referenssituohtoa riippumatta yhtiön soveltamasta referenssituohtosta. Kunkin yhtiön kokonaistuotto on saatu painottamalla eri vakuutuskantojen kokonaistuottoja kannan osuudella. Suomi-yhtiön lukuja ei ole esitetty kuviossa.

Koska yksittäisten yhtiöiden suuruusjärjestystä on eräissä tapauksissa vaikea havaita kuvioista, yhtiöt on esitetty vuoden 2015 kokonaistuoton mukaisessa laskevassa järjestyksessä kaikkien tämän luvun kuvioiden seliteteksteissä.

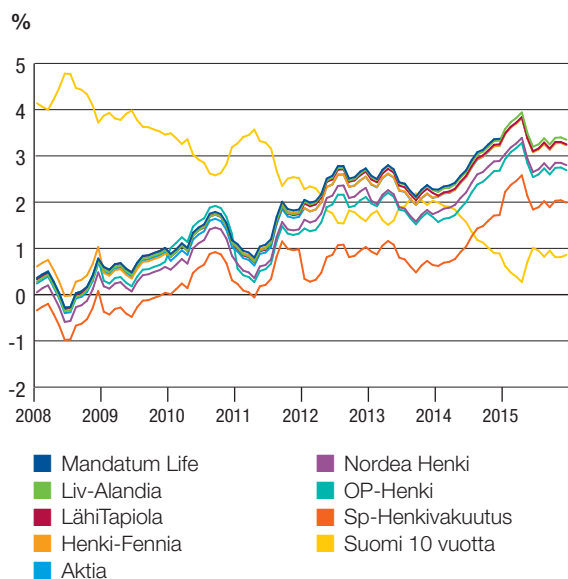
Ryhmäeläkevakuutuksessa tilanne on samankaltainen kuin yksilöllisessä eläkevakuutuksessa, kuten kuvioista 5.2 on havaittavissa. Suomi-yhtiön lukuja ei ole esitetty kuviossa. Myöskään OP-Lifen vertailuissa ei ole otettu huomioon Suomi-yhtiöstä siirrettyä vakuutuskantaa.

Kuvio 5.2. Ryhmäeläkevakuutuksen kokonaistuoton ja Suomen valtion 10 vuoden obligaation erotus yhtiöittäin

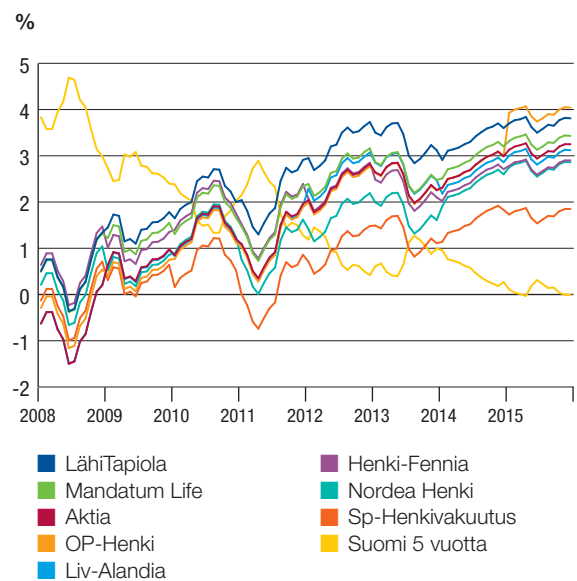
Lähde: Finanssivalvonta.

Kuvio 5.1. Yksilöllisen eläkevakuutuksen kokonaistuoton ja Suomen valtion 10 vuoden obligaation erotus yhtiöittäin

Lähde: Finanssivalvonta.

Kuvio 5.3. Säästövakuutuksen kokonaistuoton ja Suomen valtion 5 vuoden obligaation erotus yhtiöittäin

Lähde: Finanssivalvonta.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuosina 2008–2015

Utredning om iakttagande av livförsäkringsbolagens skälighetsprincip under åren 2008 och 2015

28.2.2017

19 (21)

Yksilöllisessä säästövakuutuksessa vertailu on tehty 5 vuoden obligaatioihin, kuten yhtiötkin useimmiten tekevät. Osin sen takia, että viiden vuoden korot ovat vaihdelleet enemmän kuin eläkevakuutusten yhteydessä käytetyt 10 vuoden korot, kokonaistuottojen vaihtelu referenssituottoon on suurempaa, kuten kuviosta 5.3 havaitaan. Suomi-yhtiön ja Kalevan lukuja ei ole esitetty kuviossa.

Henkivakuutustoiminta on pitkäjänteistä toimintaa, johon vaikuttavat sekä vakuutus- että rahoitusmarkkinoiden syklit, minkä takia kohtuusperiaatteen toteutumista tulee arvioida usean vuoden tietojen perusteella. Arvioon vaikuttaa myös vakuutus- ja sijoitusriskien sitoman pääoman ylläpidon edellyttämä pidemmän aikavälin tuottovaatimus.

Kokonaistuoton ja referenssituoton erotus on liikkunut nollan ympärillä ja sen yläpuolella, joten voidaan todeta, että jatkuvuusperiaate toteutui vuosina 2008–2015.

Vakuutusnottajat ovat keskimäärin saaneet myös vakuutusliikkeen reaalityttöä, kuten kuviosta 4.3 ja taulukoista 4.3 ja 4.5 on havaittavissa.

Yhtiöt eivät vuosina 2008 ja 2009 ole jakaneet voittoa. Osakeyhtiöiden osingonjakoa ja sijoitetun vapaan oman pääoman palautusta on kuvattu tarkemmin taulukossa 4.2. Voitonjakoa tulee kuitenkin aina tarkastella pidemmällä ajanjaksolla, koska yhtiöt eivät ole jakaneet voittoa vuosittain.

Näin ollen arvioimme, että kohtuusperiaatteet toteutuivat myös voitonjaossa.

Lisäksi yhtiöt olivat ottaneet huomioon kohtuusperiaatteen asiakkaidensa erilaisten vakuutusten kesken antamalla vakuutuksille, joissa on matalampi perustekorko, isompia asiakashyvyksiä. Lisäksi eräillä eriytyillä vakuutuskannoilla on ollut erilaiset lisäedut, jolloin yhtiöt ovat voineet ottaa huomioon vakuutusten tuottaman ylijäämän määrän ja muodostumistavan.

5.3 Yhteenveto lisätujen jakamista koskevasta informaatiosta

Verkkosivuilla julkaistun informaation laatu on pysynyt viime vuosina edellisvuosien tasolla. Laatu kuitenkin vaihtelee. Osa selvityksistä on erittäinkin hyviä. Informaatiota ylijäämän jakautumista vakuutusnottajien ja omistajien kesken ei kuitenkaan ole annettu riittävästi.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuosina 2008–2015

Utredning om iakttagande av livförsäkringsbolagens skälighetsprincip under åren 2008 och 2015
28.2.2017

20 (21)

Liite 1 / Bilaga 1

Selvityksessä mukana olevat henkivakuutusyhtiöt	Livförsäkringsbolagen som är med i utredningen	Lyhennys/Förkortning
Aktia Henkivakuutus Oy	Aktia Livförsäkring Ab	Aktia Henkivakuutus
Försäkringsaktiebolaget Liv-Alandia	Försäkringsaktiebolaget Liv-Alandia	Liv-Alandia
Sp-Henkivakuutus Oy	Sb-Livförsäkring Ab	SP-Henkivakuutus
Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Suomi	Ömsesidiga Livförsäkringsbolaget Suomi	Suomi-yhtiö
LähiTapiola Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö	Ömsesidiga Livförsäkringsbolaget LokalTapiola	LähiTapiola
Keskinäinen Vakuutusyhtiö Kaleva	Ömsesidiga Försäkringsbolaget Kaleva	Kaleva
Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiö	Mandatum Livförsäkringsaktiebolag	Mandatum Life
Nordea Henkivakuutus Suomi Oy	Nordea Livförsäkring Finland Ab	Nordea Henkivakuutus
OP-Henkivakuutus Oy	OP-Livförsäkrings Ab	OP-Henkivakuutus
Vakuutusosakeyhtiö Henki-Fennia	Försäkringsaktiebolaget Fennia Liv	Henki-Fennia

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuosina 2008–2015

Utredning om iakttagande av livförsäkringsbolagens skälighetsprincip under åren 2008 och 2015

28.2.2017

21 (21)

Liite 2 / Bilaga 2

Selvityksen kuviot ja taulukot	Utredningens figurer och tabeller
Kuvio 4.1. Vakavaraisuuspääoma prosentteina vastuvelasta (vakavaraisuusaste)	Figur 4.1. Solvenskapitalet i procent av ansvarsskulden (solvensgrad)
Kuvio 4.2. Euroalueen valtioiden velkakirjojen tuottoindeksi (EKP) sekä Suomen valtion obligaatioiden ja euriborin korot	Figur 4.2. Avkastningsindex för statspapper i euroområdet (ECB) samt räntorna på finska statsobligationer och Euribor
Kuvio 4.3. Kuluttajahintaindeksien muutokset	Figur 4.3. Konsumentprisindexens förändringar
Kuvio 4.4. Sijoitusjakauma 31.12.2015 (käyvin arvoin)	Figur 4.4. Placeringsallokering 31.12.2015 (till verkligt värde)
Kuvio 4.5. Euroalueen osakeindeksit	Figur 4.5. Aktieindex i euro-området
Kuvio 4.6. Sijoitustoiminnan nettotuotto prosentti käyvin arvoin sitoutuneelle pääomalle vuosina 2008–2015	Figur 4.6. Nettoavkastningsprocent på sysselsatt kapital (till verkligt värde) åren 2008–2015
Taulukko 4.1. Vuoden 2015 ylijäämä ja sen käyttö	Tabell 4.1. Överskottet år 2015 och dess användning
Taulukko 4.2. Osakeyhtiöiden osingonjako ja sijoitetun vapaan oman pääoman palautus	Tabell 4.2. Aktiebolagens vinstutdelning och återbäring av fonden för inbetalat fritt eget kapital
Taulukko 4.3. Keskimääräinen perustekorkoisten vakuutusten kokonaistuotto prosentti	Tabell 4.3. Genomsnittlig totalavkastningsprocent för försäkringar med beräkningsränta
Taulukko 4.4. Laskuperustekorkoisten vakuutusten suhteelliset osuudet vastuvelasta vuonna 2015 (%)	Tabell 4.3. De på beräkningsränta grundade försäkringarnas relativa andel av ansvarsskulden år 2015 (%)
Taulukko 4.5. Eräiden vakuutustuotteiden kokonaistuottoja vuonna 2015 (%)	Tabell 4.4. Vissa försäkringsprodukters totalavkastningar år 2015 (%)
Kuvio 5.1. Yksilöllisen eläkevakuutuksen kokonaistuoton ja Suomen valtion 10 vuoden obligaation erotus yhtiöittäin	Figur 5.1. Differensen mellan totalavkastningen på individuell pensionsförsäkring och finska statsobligationer med 10 års löptid per bolag
Kuvio 5.2. Ryhmäeläkevakuutuksen kokonaistuoton ja Suomen valtion 10 vuoden obligaation erotus yhtiöittäin	Figur 5.2. Differensen mellan totalavkastningen på gruppensionsförsäkring och finska statsobligationer med 10 års löptid per bolag
Kuvio 5.3. Säästövakuutuksen kokonaistuoton ja Suomen valtion 5 vuoden obligaation erotus yhtiöittäin	Figur 5.3. Differensen mellan totalavkastningen på sparförsäkring och finska statsobligationer med 5 års löptid per bolag

